

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. An cœlum sit animatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

si cælum æreum statuatur: imo hoc potius quadraret, si Paracelsi igneum id esse concederemus. Nam cometa non æream, sed igneam potius quandam naturam præferunt. Quod enim tu e fumositate terrenis, etiam in ærem altissimum, quem intra ipsas reuolutiones siderum contineri vis, sublati, et illic illuminatis, cometarum procurationem saluari posse existimas, ex una absurditate, et incongrua assumptione alteram stabilire incassum laboras, &c. Ita Tycho.

45 Quæres, quam certa sit hæc doctrina, de materia cælorum. Respondetur, cælos & elementa non ex præexistente materia vlla fuisse creata, tam certum est, quam cælos omnes quoad substantiam, cum elementis omnibus, primo statim die ex nihilo à Deo fuisse creatos; quod licet non sit vnde quaque certum & exploratum; satis tamē firmiter ex scriptura probauimus dub. 2. Quod autem cælum sydereum non constet natura vel materia elementari, probabilius solum est, non certū. Tamen enim nulla ex scripturis suppetat ratio asserendi, cæli ex materia, seu natura elementari constare, tamen nec ex scriptura, alioque vilo argumento, id ipsum firmiter refelli potest. Denique quod cælum habeat materiam, plane à rebus sublunaribus diuersam, sub opinione solum adhuc versatur; quanquam ei Peripateticorum sententiæ non parum fauet scriptura, vt dictum; tantum abest, vt aduerfetur.

D V B I V M V.

An cælum sit animatum.

S. Thom. 1. p. q. 70. a. 3.

1 **H**abemus ex dictis dub. præcedente, cælum esse corpus, & quidem simplex, atque ex nullo alio constitutum, sequitur, vt inquiremus, an sit animatum seu viuens: Et præponimus hanc quæstionem sequenti, de incorruptibilitate cælorum. Nam si cælos incorruptibiles statuamus, vix potest esse locus huic quæstioni, an cælum sit animatum: cum omne corpus animatum, quia vegetatiuum est, corruptioni sit obnoxium; è contrario vero si inanimè sit, non minus possit esse corruptibile, quam incorruptibile.

2 Nec de Aristotelis sententiâ hic disputamus, quem aliqui sibi persuadent, sensille prorsus, cælum esse animatum, & quidem præditum animâ rationali siue intelligente, vt colligi videtur, ex eius lib. 2. de celo text. 13. & 61. & lib. 2. Metaph. text. 35. Atque hoc sane modo Aristotelem intelligit S. Thomas lib. 2. contra Gentiles c. 50. & in qq. disp. quæst. de anima art. 8. ad tertium, & ex recentioribus Vasquez 1. part. quæstion. 183. post Simplicium, Philoponum, & alios; licet complures, in quibus ipse etiam S. Thomas 1. p. q. 70. a. 3. Aristotelem interpretentur de intelligentiâ non informante, sed assistente, ex 1. 8. Phys. & 1. 12. Metaph. quod Philosophis discutiendum relinquimus.

Tom. I.

3 Omisso igitur Aristotele, cælos, aut sane sydera animata esse, docuerunt plerique Philosophi veteres; speciatim Pythagoræi, Platonici, & plerique Aristotelici, ac Plato ipse in Epinomide, iubet, astra vt Deos cœlestes coli & honorari; de quibus plura Eusebius de præparatione Evangelica lib. 1. c. 6. & Plutarchus lib. 1. de plac. Phil. cap. 17. & 23. Sed & Philo lib. de officio mundi, item lib. de Somnijs, & rursum lib. de Gigantibus stellas & viuentes, & intelligentes esse docet. Idem docet Plinius libro 2. hist. nat. capit. 8. Adhæc Auicenna cœlo etiam Phantasiâ siue sensum interiorem tribuit; cui Simplicius tres quoque sensus exteriores, tactum videlicet, visum, & auditum superraddit.

4 Ex Christianis vero (præter Marsilium Ficinum argumen. 10. dial. de leg. & Carpentarium cap. 12. Platonicos.) Origenes tom. 1. comment. in Ioannem & lib. 1. peri archon capit. 7. stellas non solum docuit esse animatas, sed etiam virtutis & vitij capaces; Christumque proinde non solum pro peccatis hominum, sed etiam astrorum esse mortuum. Dubius olim de eadem re fuit Sanctus Augustinus lib. 2. de Genes. ad literam cap. 18. & in Enchiridio cap. 58. & lib. 1. Retractionum cap. 5. & 11. Quamuis enim lib. de immortalitate animæ capit. 15. & lib. 6. de Musica capit. 4. absolute pronunciauerit, ipsum etiam mundum esse animatum, & magnum quoddam animal, tamen hoc ipsum postea saltem vel incertum retractauit loc. cit. & alibi lib. 13. de ciuitate Dei cap. 16. contrarium indicat: vt & author libri de cognitione veræ vitæ cap. 6. tom. 9. operum Augustini, (cum tamen ipsius liber ille non sit) Platonis illam sententiâ prorsus damnat. Qua de causâ etiam Bonauentura inferius censet, Augustinum retractasse eam sententiâ, de cœlis animatis. Sed & Hieronymi sententiâ, hac in re perplexa esse videtur, vt fuse persequitur Ascanius Martinengus com. 2. in Genes. pag. 883. tamen is denique eam Origenis opinionem coarguat in epistolis ad Pammachium & Auitum.

5 Post hos eandem Platoniorum sententiâ, cælos nimirum & astra animata esse, probabilem existimauit è Scholasticis etiam Aureolus in 2. d. 14. quæst. 2. art. 2. & quæstion. 3. articulo vnic. & apud Capreolum eadem distinct. fauentque eidem sententiâ nonnihil Scotus 2. sentent. distinct. 14. quæst. 1. & Caietanus in psalm. 135. Sed & Sanctus Thomas olim ambigue aut inconstanter hac de re locutus est. Animatum enim, esse cælum, & quidem anima intelligente, sancta, & omnis peccati ex diuina prædestinatione experte, quæ proinde etiam ad societatem Angelorum pertineat, affirmare videtur, qq. disputat. quæst. de Anima art. 8. præcipue resp. ad 3. 4. & 5. & lib. 2. contra Gentiles capit. 70. & in opusculo de Angelis capit. 2. Negat autem, ac priorem adeo sententiâ (quod optime notauit Caietanus 1. part. quæst. 70. art. 3. & aperte constat ex ipsis verbis Sancti Thomæ, quicquid

Yyy 2

non-

nonnulli dixerint) retractat idem Sanctus Thomas 1. p. quæst. 70. art. 3. Qua de causa etiam vtramque partem probabiliter defendi posse, existimat Ferrariensis cit. cap. 70. cont. gent. De eadem re dubius est etiam Dionysius Carthusianus in 2. d. 14. q. 4.

6 Denique ex recentioribus Martinengus in Genes. tom. 2. pag. 889. & sequenti, tamen quidem Auicennæ & Simplicij sententiam, quæ astra sensilia astruit, *explodendam prorsus & rejiciendam* pronunciet, Origenis vero, animas cælorum ante mundum creatas, & adhuc peccabiles assentis, merito damnet; de cætero tamen existimat, quæstionem hanc, num astra sint anima rationali prædita, *neene, problema esse, neutrum in via Patrum, neutramque partem ab Ecclesia damnatam*; idque etiam pag. 1018. absolute vocat, *problema*. Ac in eandem sententiam pag. 885. citat quoque Præceptorem suum Vielmium lect. 19. in Genes. Atque eo inclinant quoque nonnulli huius temporis Astrologi, vt astra animata esse existiment.

7 Expresse vero & absolute post Iulium Firmicum lib. 1. Met. cap. 3. Bellantium, aliosque apud Alexandrum de Angelis lib. 1. in Astrol. cap. 13. id docet Tycho Brahe epist. ad Rottmannum. Anno 1590. 18. April. data, ubi ait: *Verum hæc in cælestibus quædam, & longe viuacioris exquisitioreque modo eueniunt, quàm in animantibus terrestribus vel æquoreis: cū & cælum animatum esse, ipsaq; cælestia corpora animantia quædam cæli, vitali spiritu prædita, non abs re sensisse videatur diuina illa Platoniorum Philosophia.*

8 Cæterum cælos, siue astra animata non esse, communis est SS. Patrum doctrina, quam expresse tradunt Basilius in Hexæm. homil. 3. Ambrosius lib. 2. cap. 4. Psellus ex Gregorio Nazianzeno orat. 38. & 42. Cyrillus lib. 2. contra Iulianum, Lactantius lib. 2. diuinarum institutionum cap. 5. & 8. Chrysostomus hom. in Psal. 4. Procopius Cōment. in Genes. Optime Damascenus lib. 2. fid. Orth. cap. 6. *Nullus, inquit, cælos, aut sidera animata esse existimet: anima quippe ac sensu carent.* Eadem est communis Scholasticorum sententia apud Bonauenturam lib. 2. senient. dist. 14. omniumque fere recentiorum, speciatim Catharini in caput 1. Genes. Pererij lib. 2. in Genes. q. 7. & c. Ex Philosophis idem sensit olim Anaxagoras, qui & propter eandem sententiam, accusante Cleona, supplicio affectus fuit, teste Theodoreto lib. de materia & mundo.

9 Assertio I. Cælum esse animatum, anima duntaxat vegetatiua, aut sensitua dogma quidem est in Philosophia absurdum; sed fidei contrarium, non videtur. Prima pars est communis sanctorum Patrum & Scholasticorum; nam etiam qui ex ipsis animam ei olim tribuere visi sunt, non vegetatiuam aut sensitiuam, sed rationalem tribuerunt. Ratio est; tum quia cælum est corpus simplex & simile, adeoque expers organorum ad vitamunia obeunda necessariorum; tum quia nulla cælo astrisque conuenit nutritio, nullumque alimentum; sine quo tamen nec augmentatio, nec generatio animalica, nec vlla adeo vita actioque vegetatiua esse potest: sed nec sensitua, quia

hec illam supponit. Et certe si tam vastum animal, quantum cælum est, aut tam magnus animalium grex, quantum est stellarum numerus, nutrireretur, breui tempore totam reliquam mundi machinam, quam cælum iam antea quodammodo in ventre seu sinu gerit, absumeret.

Ratio secundæ partis; quam itidem a nemine video negari, est, quia contrarium nec in scriptura sacra continetur, nec ex certa aliqua fidei traditione colligitur, nec ab Ecclesia vsquam definitum est, vt magis patebit ex probationibus conclusionis sequentis, quæ animam quidem rationalem seu intelligentem cæli valide euertunt; sed non ita vegetatiuam aut sentientem. Accedit, quod hoc quæsitum parum ad Religionem faciat, sintne cæli, aut astra, prædita anima solum vegetatiua, aut sentientem.

11 Assertio II. Cælum esse animatum anima rationali, siue intelligente, erroneum in fide dogma est. Ita expresse docet & censet S. Bonauentura cit. d. 14. part. 1. a. 3. q. 2. ubi ait: *Quidam Philosophi posuisse videntur, quod cæli haberent animas, & quod cælum esset magnum animal, & quod moueretur à propria forma perfectiua, sicut mouetur animal; & hæc animam motricem posuerunt regi & dirigi à Deo, mediante intelligentia. Sed hæc positio falsa est & erronea.* Idem sentiunt Capreolus 2. distinct. 9. quæst. 1. art. 1. & Gabriel in 2. dist. 14. quæst. 1. Catharinus in cap. 1. Genes. & Pererius cit. lib. 2. in Genes. quæstio. 7. Eodemque modo censet Petrus Tarantius apud Dionysium Carthusianum in 2. dist. 14. quæst. 4. dum ait. *Alij posuerunt, quod (cælum) mouetur ab anima, dicentes corpora cælestia animata, & animas eorum mouere ea; vt assimilentur intelligentis in productione inferiorum. Sed hæc propositio existit erronea; quoniam corpora cælestia non sunt animata, cum non sint corpora organica, &c.* Neque dididerim, eam sententiam hodie ab S. Inquisitionis Præsidibus Romæ velut omnino erroris suspicionem carentem liberam esse permittam.

12 Probatur assertio primo ex scriptura. Nam cap. 1. Genes. non solum catalogus rerum creaturarum proponitur, sed simul etiam ostenditur, quæ cuiusque creature sit ratio, quod munus, quis finis: & tamen ibi nihil vsquam de vita aut vitali actione, seu natura intelligente cæli, aut astrarum legitur: Etenim versu 1. creasse dicitur Deus cælum & terram, tanquam principia scilicet ac fundamenta totius mundi. Ver. 6. & 7. productum dicitur firmamentum, *vt diuidat aquas ab aquis.* Ver. 16. *Recessit Deus dicitur duo luminaria & stellæ, & que posuisse in firmamento cæli, vt lucerent super terram, & præssent diei ac nocti, & viderent lucem ac tenebras, ac essent in signa & tempora, &c.* cum tamen vers. 12. 20. & 24. ubi de plantis & animalibus productis sermo est, eorum vita, ac vitales actiones minime taceantur.

13 Imo in tota serie creationis operum diuinorum, nullius vsquam substantiæ ac corporis intelligentis fit mentio, priusquam ad hominis creationem deueniatur, cuius ea specialis excellētia specialis etiā proferat a Deo præsignificata est, cū diceret: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem*

dinem nostram: quod planè etiam prius dictum oportebat, si cælum quoque & astra, natura intelligente, Dei imaginem ac similitudinem gererent. Similiter Deuteronomij 4. v. 19. astra non nisi ad ministerium hominis creata dicuntur; Ne forte eleuatis oculis ad cælum, videas solem & lunam, & omnia astra cæli, & errore deceptus adores ea & colas, quæ creauit Dominus Deus tuus in ministerium cunctis gentibus, quæ sub cælo sunt.

14 Secundo idem probatur ex communi sensu sanctorum Patrum & Doctorum, tam veterum, quam recentiorum. Licet enim, vt vidimus, olim pauci quidam dubitarint, aut secus senserint, multo tamen plures, ac ferè omnes constanter hanc sententiam defenderunt; nonnulli etiam ex doctissimis, quod in contrarium antea disputauerat, postea retractarunt, vt de S. Augustino, & S. Thoma dictum. Certe si quæ ex definitione Ecclesiæ afferentur, perspecta habuissent, nunquam vtiq; rem hanc in dubium vocassent.

15 Tertio prouide idem probatur ex definitione Ecclesiæ. Nam in synodo Constantinopolitana, secunda, quæ dici solet quinta synodus generalis, inter alios errores Origenis, etiam iste damnatus reperitur, apud Nicephorum lib. 17. cap. 28. Si quis dicit, cælum & solem, & lunam & stellis, & aquas quæ supra cælos sunt, animales quasdam esse & materiales virtutes, anathema sit. Siue vt alij referunt: si quis dicit, cælum, lunam, stellis animantes quasdam esse seu animales virtutes, anathema sit. Idem testatur Iouenerius in summa concilij Synodo Constantinop. vbi per virtutes animales, seu materiales, videntur, intelligi substantiæ corporeæ intelligentes, cum tamen diuerso modo Angeli in scriptura, & ab Ecclesiâ virtutes dicantur. Et cap. 27. apud eundem Nicephorum inter alios Origenis errores in quinta synodo damnatos, refertur etiam iste: Adhuc cælum, solem, lunam, stellis, & aquas, quæ supra cælos sunt, animatas & rationales quasdam virtutes esse. Sed & in noua editione Romana eiusdem synodi sub finem, per modum appendicis, refertur Epistola Iustiniani Imp. ad Mennam, in qua sub finem contra Origenem hic anathematismus n. 6. legitur: Si quis dicit, cælum, & solem, & lunam, & stellis, & aquas, quæ super cælos sunt, animatas & materiales esse quasdam virtutes, anathema sit: Eiusdemque epistola meminit Liberatus in Breuiario cap. 23. Et cum simul restetur, eandem postea approbatam fuisse à Vigilio Pontifice, non video, qua ratione etiam nunc hodie ea sententia tuto defendi possit. Certe quæ ad damnationem Origenis pertinent, in editis Actis V. Synodi desiderari, notaui etiam Baronius Anno 553.

16 Et ne quis existimet, id dogma damnari solum eo sensu, quod Origenes eiusmodi animas ante cælum productas, ac postea primum cum astris fuisse copulatas dixerit; aduertendum est apud eundem Nicephorum, eodem cap. 27. hunc errorem Origenis, distinctè ac separatim ab alijs commemorari: Ante corpus ipsum anima est, quæ quidem in cælo peccata commiserit. Et per se notum est, cum aliqua propositio damnatur, eam vt iacet, in proprio verborum sensu accipiendam esse. Non ergo rectè absolute dicitur, sententiam illam

de cælis seu astris animatis, nusquam ab Ecclesiâ damnatam esse: esto fortasse res hæc, cum vnus Nicephori & Liberati testimonio nitatur, necdum plane sit explorata & liquida. Accedit, quod in cap. Firmiter de sum. Trinit. & fid. Cathol. inter rationales creaturas, Angeli solum, & homines referuntur.

17 Quarto probatur ratione Theologica. Nam si cæli siue astra essent prædita animâ rationali, seu intelligente, tum ipsorum animæ aut essent in gratia, aut extra gratiam. Neutrum potest dici. Non primum; tum quia si in gratia essent; possent vtique à nobis etiam coli aliquo cultu sacro seu religioso, qualis hominibus sanctis conuenit; hoc autem prorsus est illicitum, vt patet ex citato loco Deuteronomij 4. v. 19. & rursum c. 17. v. 2. vbi dicitur; [Cum repertifuerint apud te intra vnam portarum tuarum, quas Dominus Deus tuus dabit tibi, vir aut mulier, qui faciunt malum in conspectu Domini Dei tui, & transgrediuntur pactum illius, vt vadant & seruiant dijs alienis, & adorent eos, solem & lunam, & omnem militiam cæli, quæ non præcepi, & hoc tibi fuerit nuntiatum, accedenque inquiseris diligenter, & verum esse repereris, & abominatio facta est in Israel, educes virum ac mulierem, qui rem sceleratissimam perpetrarunt ad portas ciuitatis tuæ, & lapidibus obruentur.]

18 idem patet ex vsu ac sensu Ecclesiæ, quæ nunquam permisit, eiusmodi cultum astris deferri. Tum quia si stellarum animæ in gratia essent, aut beatæ iam essent, & tunc multo magis coli possent & inuocari, velut alij sancti: aut in via; & sic tam peccati, quam damnationis periculo forent obnoxia; quod tamen non potest asseri, vt mox dicitur.

19 Nam nec secundum illud dici potest, eas nimirum animas esse extra gratiam, ac in statu peccati; quia vel damnatæ iam forent; quod est absurdum, cum suas adhuc beneficas ac honorificas functiones in fulgido splendentique corpore erga mortales obeant, neque adeo loco damnatorum adhuc addicti sint: vel saltem possent damnari; quo autem quæso loco damnationis penas, quæue conditione soluent? An cæli in infernum detrudentur, vt ibi cum spiritibus alijsque damnatis penas exoluant? quando, saltem post extremum iudicium, ille solus erit locus damnatorum, vt ex Matth. 25. v. 41. colligitur. Dicere autè, locum beatitudinis, aut damnationis cælorum, etiâ esse posse extra cælum Empyreum, aut infernum, non bene admodum sonat: quando hic etiâ vnus quidam error Nouatorum nostri temporis est, cælum & infernum esse vbique, nec dari adeo certum beatitudinis ac damnationis locum.

20 Denique cum cæli & astra careant animâ vegetatiuâ & sensitiuâ, necessario etiam destituntur animâ rationali seu intelligente; vt pote, quæ in corpore esse non potest sine vita vegetatiua & sensitiua; qua seposita, nulla ratio est, cur anima rationalis corpus informet, quando ad intelligendum vel mouendum, per se corpore non indiget, vt rectè etiam argumentatur sanctus Thomas 1. p. loc. cit.

21 Neque vero opposita sententia vllum habet fundamentum. Quæ enim de cœlis Deum laudantibus; deque inuitatis ad audiendum, in scripturis dicuntur, ad profopociam pertinet; vt & alia quam plurima eiusdem generis, quæ de terra, igne, grandine, niue, alijsue creaturis inanimatis in ijsdem scripturis sæpius leguntur. Quo spectat etiam illud Iob 38. v. 7. *Cum me laudarent simul astra matutina*: nisi forsitan hoc ad Angelos potius spectare videatur, vt quidam sentiunt. Cum tamen de Angelis, sub nomine filiorum Dei, postea primum fiat ibidem mentio.

22 Illud Baruch. 6. v. 59. *Sol quidem & luna ac sidera, cum sint splendida, & emissa ad utilitates, obaudiunt*, intelligendum est de obedientia materiali, seu executione eorum munerum, ad quæ, siue à Deo, siue ab ipsa natura destinata fuerint; non secus, quam quod ibidem dicitur v. 61. *Et nubes, quibus cum imperatum fuerit à Deo, perambulare vniuersum orbem, perficiunt quod imperatum est eis*. Et rursus v. 62. *Ignis etiam missus desuper, vt consumat montes & flumina, facit quod preceptum est ei*. Et psalm. 148. versu 8. dicitur: *Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quæ faciunt verbum eius*. Denique ipse etiam astrorum chorus quandoque *militia cœli* vocatur in scriptura Deut. 17. versu. 3. 4. Reg. 17. versu. 16. & cap. 21. versu. 3. & 5. & cap. 23. versu. 4. & 5. Actor. 7. versu. 42. quia ad nutum DEI præsto adest, ac sæpe operationibus suis contra hostes DEI mirabiliter pugnat, &c.

23 Quæres, etsi astra quidẽ per se nõ sint animata, anne tamen ab hominibus mortale naturalẽque vitam viuentibus incolantur, eo modo, quo apud Ciceronem lib. 4. qq. Academicarum Xenophanes olim affirmavit, *habitari in luna, eamque esse terram multarum urbium & montium*. Et sane quidem nõ desunt hac tempestate ex astronomis nõnulli, quibus hoc videatur esse persuasum.

24 Verum vt breuiter dicam, quod sentio, planè existimo, id sine temeritate dici non posse, non solum quia nullum est eius tam nouæ & insolentis assertionis fundamentum; sed etiam quia multa sunt in scriptura ac fide nostra, cum quibus ea opinatio non bene coheret. Nam I. Genes. 1. versu. 6. & 17. longe aliud munus & officium cœlis & astris à DEO assignatur, quam vt sint mortalium hominum sedes vt dictum.

II. Genes. 1. versu. 28. & cap. 2. v. 7. & capit. 3. v. 23. legimus, hominem productum super terram, & de limo terræ, ac positum in paradiso & ex eo postea eiectum, atque ad colendam terram destinatum, sicque ex eo totum genus humanum propagatum: in altris vero hominem fuisse, aut primo creatum, aut deinceps positum, rursusquam legimus.

III. Deuteronomij 4. v. 19. astra dicuntur, fuisse creata in ministerium sanctis gentibus, quæ sub cœlo sunt. Quod si etiam in ipsis astris sunt nouæ quædam ac peregrinæ gentes, non his tantum quæ sub cœlo sunt, sed illis vtique etiam, ac multo magis quidem, in ministerium creata dici debebant.

IV. Psal. 113. v. 16. Sola terra hominum habitationi assignatur, *Cœlum cœli Domino, terram autem dedit filijs hominum*.

V. *Christus saluator est omnium hominum*, 1. ad Timoth. 4. versu. 20. *qui omnes homines vult saluos fieri*, 1. Timoth. 2. versu. 4. *nunquid etiam eos, qui astra inhabitant?* At quos illi Apostolos ac prædicatores fidei habuerunt? Quod Baptismi & Sacramentorum ministerium, sine quo, iuxta ordinariam DEI legem, non est salus?

VI. Actorum 17. v. 26. perspicue ait Apostolus, *Fecitque ex vno omne genus hominum inhabitare super vniuersam faciem terræ*.

VII. Vna est Ecclesia, in qua etiam sanctorum est communio, ex Symbolo Apostolorum; quæ autem est communio cum ignotis illis astrorum seu lunæ incolis? Omitto alia. Dixi tamen mortales naturalem vitam degentes illic nullos esse: quia antequam forte Enoch & Elias, ab hoc mundo translati, diuino miraculo illic conferuerunt, vitamque agant, non est huius loci disputare. Conscientiæ his ea, quæ ad Annum Christi 748. referuntur, apud Baronium, vbi error appellatur, Virgilio Presbytero falso attributus *quod alius sit mundus, & alij homines sub terra sint, aliusq; sol & luna*. Et in margine dicitur: *Plures statuisse mundos, diuina reprobans scripturæ; ac proinde hæresis esse conuincitur*.

DVBIVM VI.

An cœlum sit corpus natura sua generabile & corruptibile?

S. Thom. 1. p. q. 66. a. 2.

COelum corpus esse natura sua generabile & corruptibile, omnium Philosophorum, Aristotele excepto, communis fuit sententia, speciatim Platonis, Heracliti, Empedoclis, Anaxagore, Democriti; Stoicorum omnium & Epicureorum, qui etiã excepto Platone, cœlum quandoq; reipsa interitum dixerunt. Eadem videtur fuisse plurimum SS. Patrum sententia, qui non tantum docuerunt, cœlos aliquando diuina vi post extremum iudicij diem corrumpendos, vt scripturæ varijs in locis testari quæst. II. videbimus; sed simul etiam significant, eos natura sua esse corruptibiles; hoc ipso, quod vna cum plerisque Philosophis docuerunt, cœlos esse naturæ Elementaris, adeoque ex elementis vno pluribus constare; vt dictum quæstione 3. Qua de causa etiam nonnulli aquas supra cœlos collocatas fuisse dixerunt, vt eorum incoluntati tantisper esset consultum, vt dicitur qu. 8.

Eandem sententiam indicat Magister in 2. dist. 14. & Dionysius Carthusianus in 2. dist. 14. q. 2. & aperte tradunt de recentioribus Catharinus in Heb. 1. & in 2. Pet. 3. Hieronymus Magius lib. 2. de exult. mundi, Franciscus Valesius lib. de Phil. sac. cap. 89 Alphonfus Salmeron tomo 1. proleg. vltim. in 2. Pet. cap. 3. disputatione 4. & Martinus del Rio in cap. 1. Genes. & quidam alij; non autem, vt putarunt nonnulli, omnes illi, qui dixerunt, cœlum ex aquis aut elementis

produ-